

Διάλεξη 13η: Δυναμική Διαχείριση Μνήμης, μέρος 1

Τμήμα Επιστήμης Υπολογιστών, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Εισαγωγή στην Επιστήμη Υπολογιστών

Βασίζεται σε διαφάνειες του Κ. Παναγιωτάκη

Δυναμική Διαχείριση Μνήμης

- Μέχρι τώρα βλέπουμε στατική ανάθεση και δέσμευση μνήμης
 - ▶ Ζητούσαμε τη μέγιστη μνήμη που μπορεί να χρειαζόταν το πρόγραμμα

```
#define MAX_SIZE 10000  
int array[MAX_SIZE];
```

- ▶ Μειονέκτημα: Υπάρχουν εφαρμογές όπου το `MAX_SIZE` είναι άγνωστο
 - ★ Αναγκάζομαστε να δηλώνουμε μεγάλες τιμές και να χάνουμε σε μνήμη και σε ταχύτητα
- Δυναμική δέσμευση μνήμης (dynamic memory allocation)
 - ▶ Αίτηση στο λειτουργικό σύστημα να παραχωρήσει μνήμη στο πρόγραμμα
 - ▶ Ειδοποίηση στο λειτουργικό ότι δεν χρειαζόμαστε πια ένα μέρος μνήμης
 - ★ Ό,τι δεσμεύεται πρέπει να αποδεσμεύεται

Κατηγορίες Μνήμης του Προγράμματος

- Μνήμη όπου αποθηκεύεται ο κώδικας του προγράμματος
- Μνήμη όπου αποθηκεύονται οι μεταβλητές που δεσμεύονται με στατική (καθολικές) ή αυτόματη (τοπικές) διαχείριση μνήμης
 - ▶ Αυτή η μνήμη ονομάζεται *στοίβα* (stack)
- Μνήμη όπου αποθηκεύονται οι μεταβλητές που δεσμεύονται με δυναμική διαχείριση μνήμης
 - ▶ Αυτή η μνήμη ονομάζεται *σωρός* (heap)

Συναρτήσεις Δυναμικής Διαχείρισης Μνήμης

- Βρίσκονται στη βιβλιοθήκη `stdlib.h`

Συναρτήσεις διαχείρισης μνήμης

```
void *malloc(size_t num_bytes);  
void *calloc(size_t num_elements, size_t elt_size);  
void *realloc(void *ptr, size_t size);  
void free(void *ptr);
```


Η συνάρτηση malloc

- Η συνάρτηση δέσμευσης `malloc`

```
void *malloc(size_t num_bytes);
```

- ▶ Δεσμεύει `num_bytes` αριθμό από διαδοχικά bytes και επιστρέφει ένα δείκτη στην αρχή της δεσμευμένης θέσης μνήμης
- ▶ Επιστρέφει `NULL` αν δεν μπορεί να δεσμεύσει άλλη μνήμη

```
int *x, *y;  
x = (int *) malloc(sizeof(int));  
y = (int *) malloc(100 * sizeof(int));
```


Η συνάρτηση `calloc`

- Η συνάρτηση δέσμησης `calloc`

```
void *calloc(size_t num_elements, size_t elt_size);
```

- ▶ Δεσμεύει `num_elements` αριθμό από διαδοχικά αντικείμενα το καθένα μεγέθους `elt_size` και επιστρέφει ένα δείκτη στην αρχή της δεσμευμένης μνήμης
- ▶ Επιστρέφει `NULL` αν δεν μπορεί να δεσμεύσει άλλη μνήμη
- ▶ Αρχικοποιεί τα περιεχόμενα της δεσμευμένης μνήμης στο 0
- ▶ Παρόμοια με την `malloc`
 - ★ Διαφορετική κλήση, παίρνει αριθμό στοιχείων και το μέγεθος ενός στοιχείου
 - ★ Αρχικοποιεί τα περιεχόμενα με 0

```
int *x, *y;  
x = (int *) calloc(1, sizeof(int));  
y = (int *) calloc(100, sizeof(int));
```


Η συνάρτηση `realloc`

- Η συνάρτηση δέσμευσης `realloc`

```
void *realloc(void *ptr, size_t size);
```

- ▶ Επεκτείνει τη δεσμευμένη μνήμη
- ▶ Ο δείκτης `ptr` πρέπει να δείχνει σε μνήμη ήδη δεσμευμένη με την `malloc` ή `calloc`

```
ptr = (int *) malloc (100 * sizeof(int));  
ptr = (int *) realloc(ptr, 200 * sizeof(int));
```

- ▶ Τα προηγούμενα περιεχόμενα της δεσμευμένης μνήμης διατηρούνται (τουλάχιστον όσα χωρούν στη νέα)
- ▶ Η νέα μνήμη μπορεί να είναι σε άλλη διεύθυνση αν δεν υπήρχε αρκετός συνεχόμενος χώρος σε ελεύθερη μνήμη στο τέλος της υπάρχουσας
 - ★ Σε αυτή την περίπτωση γίνεται μεταφορά των δεδομένων και αποδεσμεύεται η μνήμη `ptr` σαν να γίνεται `free(ptr)`

Η συνάρτηση free

- Η συνάρτηση αποδέσμευσης `free`
 - ▶ Αποδεσμεύει τη μνήμη που έχει δεσμευτεί με μία από τις προηγούμενες κλήσεις στην `malloc`, `calloc` ή `realloc`
 - ▶ Προσοχή: Δεν μπορούμε να αποδεσμεύσουμε πάνω από μια φορά την ίδια μνήμη

```
ptr = (int *) malloc (100 * sizeof(int));  
free(ptr); // OK  
free(ptr); // error!
```


Ο τύπος `void *`

- Γενικός τύπος δείκτη σε μια διεύθυνση μνήμης
 - ▶ Ο τύπος του δείκτη δεν έχει πληροφορία για το τί βρίσκεται σε αυτή τη διεύθυνση
 - ▶ Σημαίνει “δείκτης που δείχνει σε δεδομένα που δεν χρειάζεται να ξέρουμε τι είναι”
- Ο γενικός δείκτης επιτρέπει συναρτήσεις που επιστρέφουν χώρο στη μνήμη χωρίς να προσδιορίζουν τον τύπο των δεδομένων που θα αποθηκευτούν, π.χ., `malloc`
- Προσοχή: είναι τελείως διαφορετικό από το `void`
 - ▶ `void f()` - η συνάρτηση δεν επιστρέφει τίποτα
 - ▶ `void *f()` - η συνάρτηση επιστρέφει μια διεύθυνση μνήμης χωρίς να ξέρουμε τι τύπος δεδομένων περιέχεται εκεί

Δυναμικοί Πίνακες

- Πίνακες με μέγεθος που καθορίζεται κατά την εκτέλεση του προγράμματος
- Καλύτερη προσαρμογή στις απαιτήσεις του προγράμματος χωρίς περιορισμό

Παράδειγμα

```
int *create_array(int elements) {  
    int i, *x = (int *) malloc(elements * sizeof(int));  
  
    for(i = 0; i < elements; i++) {  
        x[i] = i;  
    }  
    return x;  
}
```


Πιθανά Λάθη: Αποτυχία Δέσμευσης

- Αν δεν υπάρχει αρκετή μνήμη οι συναρτήσεις δέσμευσης επιστρέφουν **NULL**
- Κάνετε πάντα έλεγχο για αυτή την περίπτωση
- Είναι ευθύνη του προγραμματιστή και αρχή σωστού προγραμματισμού
- Αν αποτύχει η δέσμευση μνήμης μπορούμε να διακόψουμε την εκτέλεση του προγράμματος αν χρειάζεται

check-malloc.c

```
#include <stdio.h>
int main(void) {
    int * x;

    x = (int *) malloc(1000 * sizeof(int));
    if (x == NULL) {
        printf("Not enough memory\n");
        exit(1);
    }
    x[0] = 42;
}
```


Πιθανά Λάθη: Αποτυχία Δέσμευσης (2)

- Αντί να ελέγχουμε κάθε φορά, μπορούμε να γράψουμε δική μας `malloc`

```
check-malloc2.c
```

```
#include <stdio.h>

void *malloc_or_fail(size_t size) {
    void *ptr = malloc(size);
    if (ptr == NULL) {
        printf("Not enough memory\n");
        exit(1);
    }
    return ptr;
}

int main() {
    int *x;

    x = (int *) malloc_or_fail(1000 * sizeof(int));
    x[0] = 42;
}
```


Πιθανά Λάθη: Διαρροή Μνήμης

- Πρέπει να αποδεσμεύουμε την μνήμη που δεν χρειαζόμαστε πλέον με τη συνάρτηση **free**
- Δεν ελευθερώνουμε ποτέ μνήμη που δεν έχει αποκτηθεί δυναμικά
- Αν το πρόγραμμα δεν ελευθερώσει όλη τη μνήμη που δεσμεύει, έχει *διαρροή μνήμης* (memory leak)

Διαρροή

```
int use_array(void) {  
    int *x = (int *) malloc(10 * sizeof(int));  
}
```


Πιθανά Λάθη: Διαρροή Μνήμης

- Η διαρροή μνήμης μπορεί να εξαντλήσει την ελεύθερη μνήμη
 - ▶ Όταν τελειώνει η ελεύθερη μνήμη του υπολογιστή το λειτουργικό αποθηκεύει κομμάτια μνήμης στο δίσκο προσωρινά για να ελευθερώσει χώρο
 - ▶ Το λειτουργικό επαναφέρει τα περιεχόμενα από το δίσκο όταν χρειαστούν, πιθανώς αποθηκεύοντας άλλα για να κάνει χώρο
 - ▶ Αν γεμίσει η μνήμη θα φτάσει να γράφει και να διαβάζει το δίσκο για κάθε πρόσβαση
 - ▶ Αυτό λέγεται *thrashing*
 - ▶ Ακόμη και η διαρροή μερικών bytes μπορεί να προκαλέσει thrashing μετά από ώρες, μέρες ή χρόνια
- Προσοχή: Αποδεσμεύουμε αμέσως τη μνήμη που δεν χρησιμοποιούμε πλέον με τη συνάρτηση **free**

Πιθανά Λάθη: Χρήση Αποδεσμευμένης Μνήμης

- Η αποδέσμευση μνήμης την απελευθερώνει για άλλη χρήση
- Δεν ανήκει πλέον στο πρόγραμμα
- Η πρόσβαση σε απελευθερωμένη μνήμη ισοδυναμεί με χρήση μη δεσμευμένης μνήμης
 - ▶ Segmentation fault
 - ▶ Γράφουμε τυχαία σε ό,τι άλλες μεταβλητές τυχαίνει να επαναδεσμεύσουν την ίδια μνήμη (ανιχνεύεται δύσκολα)

Πιθανά Λάθη: Αποδέσμευση άλλης μνήμης

- Η συνάρτηση `free` αποδεσμεύει μόνο μνήμη που δεσμεύτηκε δυναμικά
- Δεν μπορούμε να αποδεσμεύσουμε άλλη μνήμη, ακόμη κι αν ανήκει στο πρόγραμμα
 - ▶ Τοπικές, καθολικές, στατικές, μεταβλητές, δείκτες σε συναρτήσεις, κλπ.
- Δεν ορίζεται συμπεριφορά της `free` για διευθύνσεις που δεν δεσμεύτηκαν δυναμικά
- Ανάλογα με την υλοποίηση, η αποδέσμευση άλλων διευθύνσεων μπορεί να προκαλέσει λάθος στο λειτουργικό σύστημα

